

Hovhannes A r u ř u ň a n (SSSR)

Nejsvobodnější člověk Jaroslav Hašek

Na počátku byl šašek a ten šašek byl u krále a šašek byl králem. Hašek byl šaškem i králem. Zkrátka, nejsvobodnějším člověkem v rakousko-uherském mocnářství. Hašek byl tím dítětem z Andersenových pohádek, které jediné smělo říci: císař je nahý. Hašek kdysi řekl přibližně toto: Chce-li člověk žít na tomto světě a nezbláznit se z toho, musí být idiot anebo hrát roli idiota. Hašek vzal na sebe břímě šaška-idiota, a to je - alespoň podle Leonida Jengibarova, arménského klauna, i podle mě - nejtěžší břímě. A toto břímě vzal na sebe ve jménu své svobody.

"Nejsvobodnější člověk na světě 20. století, to je Jaroslav Hašek", řekl mi William Sarojan, když jsem s ním dělal rozhovor pro Svobodné slovo. V tomto rozhovoru se Sarojan také vyznal, kteří spisovatelé na něj měli největší vliv kromě arménské kultury. Byli to klasici ruské literatury, především Gogol, Čechov a Dostojevskij, a také Jaroslav Hašek.

A Sarojan pokračoval: "Je to divné, že si dosud nikdo nevšiml, že Hašek na mne měl i přímý vliv. Vždyť můj Wesley Jackson je mladší bratr Švejka.

V jiném rozhovoru, tentokrát se sovětským Arménem Hrantem Mathevosjanem, rovněž pro české noviny, bylo řečeno: "Haška miluji dvojnásobně - jednou jako velkého mistra slova, kterému závidím, že psal tak prostě a geniálně, jako náš Sarojan, podruhé proto, že stejně jako já nenáviděl generálský vztah k obyčejným lidem a v králi viděl Švejka a ve Švejkovi viděl krále. A proto, že sám nechtěl být nikomu jinému

v hrsti, ani sám nechtěl nikoho v hrsti mít."

Myslím, že teď už je jasné, proč u nás, v sovětské Arménii, byl Švejk vydán už čtyřikrát, přitom dokonce ve dvou různých překladech, a to v celkovém nákladu 120 000 exemplářů, což znamená ohromně mnoho vzhledem k malému počtu arménského národa. Znamená to, že v každé arménské rodině je nejméně jeden exemplář. Sám jsem viděl i rodiny, kde mají všechna čtyři vydání. I moje rodina k nim patří.

Zatím naposledy promluvil Hašek arménsky ve výboru ze svých povídek Abeceda humoru a satiry, který jsem uspořádal a přeložil. Během čtyř měsíců tohoto roku musel být tento výbor vydán již podruhé. Celkový náklad je 50 000 výtisků. V celé historii arménské kultury dosáhli za jeden rok tak vysokého nákladu jenom dva naši národní básníci - Hovhannes Širaz a Parujr Sevak - a jediný z prozaiků - Hrant Mathevosjan.

Myslím, že z toho je dostatečně jasné, že i Haška už u nás pokládáme za našeho národního básníka. I když zatím poslední vydání Švejka u nás je z roku 1979, dovolil jsem si já, jako Haškův pokorný sluha, pracovat už na třetím arménském překladu, ale poprvé z češtiny.

Nevím, jestli při jeho vydání nebudeme už u nás jeho autora nazývat s typicky arménskou koncovkou Jaroslav Hašekjan.

A proto si dovolím zvolat:

Ať žije arménský Hašek!

Ať žije arménský Švejk!

Ať žije arménský koňak!